

Denumirea programului de studii	Patrimoniul istoric și turism cultural
Ciclul	II
Denumirea cursului	Protecția patrimoniului cultural: cadrul legislativ național
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Catedra de Geografie și patrimoniu cultural
Titular de curs	Sergiu Musteață, conf. univ., dr.
Cadre didactice implicate	
e-mail	sergiu_musteata@yahoo.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
F.02.O.007	5	I	II	150	35 ore (18 ore – prelegeri, 17 ore – seminare)	115 ore

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul se încadrează perfect în contextul programului de studii prin faptul că oferă oportunitate studenților de ași dezvolta abilitățile de analiză critică a textelor normative și a practicilor managementului în domeniul protejării și valorificării patrimoniului cultural.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

La nivelul de cunoaștere:

- să însușească noțiuni privitor la domeniul protecției patrimoniului cultural;
- să cunoască cadrul legislativ național care prevede protecția juridică a patrimoniului cultural;
- să cunoască principalele instituții responsabile din domeniul ocrotirii patrimoniului cultural.
- să cunoască procedura de acțiune în judecată în cazul încălcării/nerespectării normelor legislative privitoare la ocrotirea patrimoniului cultural.
- să cunoască procedura de inventariere și administrare a unui sit de patrimoniu;

La nivel de aplicare:

- să utilizeze cunoștințele obținute în cadrul activităților de protejare și management a patrimoniului cultural;
- de a încuraja sentimentul populației față de moștenirea culturală;

La nivel de integrare:

- să analizeze critic situația monumentelor de istorie și cultură din Moldova;
- să formeze aptitudini de cercetare a problemelor privind protecția patrimoniului și management profesionist a patrimoniului cultural;

Finalități de studii realizate la finele cursului

- Cunoașterea cadrului normativ privind protejarea patrimoniului cultural.
- Organizarea managementului patrimoniului cultural în R. Moldova.
- Mecanisme de protejare, valorificare și promovare a patrimoniului cultural.

Precondiții

Cunoștințe în domeniul protecției patrimoniului cultural.

Unități de curs					
Nr.	Tema	Nr. total de ore	Prelegeri	Seminare	Prouse pentru evaluare
1.	Introducere. Obiectul, scopul, sarcinile cursului	2	2	-	Evaluare curentă
2.	Regimuri de protecție juridică	6	2	4	Exercițiu individual
3.	Organizații și instituții responsabile de ocrotirea patrimoniului	6	2	4	Evaluare curentă
4.	Evidență, ocrotire, valorificare și salvagardare	6	4	2	Exercițiu pe echie
5.	Răspunderea pentru daunele aduse patrimoniului	4	2	2	Evaluare finală
6.	Finanțarea activităților de cercetare, ocrotire și valorificare	6	4	2	Exerciții practice – elaborarea unui proiect
7.	Rolul muzeelor și programelor de formare în politica de protejare	5	2	3	Evaluare finală
	Total	35	18	17	

Descrierea succintă a conținutului temelor:

Tema 1. Introducere. Noțiuni generale

Obiectul, scopul, sarcinile cursului. Metodele și principiile de studiere. Izvoarele.

Patrimoniul cultural, istoric și natural. Patrimoniul cultural: monumente și ansambluri arhitecturale. Site-uri. Monumente mobile și imobile. Patrimoniul natural: rezervație istorico-culturală, parcuri memoriale, monumente naturale, formațiuni geologice și biologice, zone naturale, grădini istorice. Patrimoniul arhitectural. Monument de arhitectură, complex arhitectural, morminte, cimitire. Oraș istoric. Patrimoniul arheologic: monument arheologic, așezare arheologică, mormânt, necropolă, tumul. Patrimoniul național. Patrimoniul mondial. Fondul de arhivă. Izvoare scrise. Documente. Biblioteci. Arhive de stat. Arhive personale.

Tema 2. Regimuri de protecție juridică. Caracteristica generală a regimurilor de protecție juridică a valorilor de patrimoniu

Constituția Republicii Moldova. Legea privind ocrotirea monumentelor. Legea privind fondul Arhivistic al Republicii Moldova. Legea RM despre cultură. Legea muzeelor. Legea privind protejarea patrimoniului arheologic. Legea cu privire la proprietate. Legea privind constituirea Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”. Legea monumentelor de for public. Legea privind protecția patrimoniului cultural imaterial. Legea privind protejarea patrimoniului național mobil. Codul civil. Codul penal. Codul funciar. Codul contravențional. Codul vamal.

Tema 3. Organizații și instituții responsabile de ocrotirea patrimoniului

- Parlament - Comisia pentru Știință, Cultură, Turism și Tineret.
- Guvern - Ministerul Culturii, Departamentul Patrimoniul Cultural, Arte Plastice

- Comisia Națională a Republicii Moldova - UNESCO
- Administrația Publică Locală
- Consilii raionale, direcții
- Primării, Consilii municipale, orășenești și comunale. Direcții, departamente.

Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei.

Arhiva Centrală de Stat. Muzeu

Tema 4. Evidență, ocrotire, valorificare și salvagardare

1. *Noțiuni:* Evidență, ocrotire, protejare, păstrare, studiere, planificare, studiere pluridisciplinară, salvagardare, valorificare.

2. *Politici de protejare:* Politica europeană. Programul interguvernamental al CE; politici coerente în spiritul solidarității. Politica națională. Registrul monumentelor (național, local). Programul de stat privind ocrotirea, conservarea și restaurarea monumentelor. Turismul cultural.

3. *Regimuri de protejare:* Coordonarea europeană a politicii de conservare. Politici de conservare a patrimoniului arheologic (politica statului). Planificarea urbană și conservarea. Politica cu privire la peisajele istorice.

Tema 5. Răspunderea pentru daunele aduse patrimoniului

Încălcarea normelor juridice de ocrotire și folosire a monumentelor de istorie și cultură. Răspunderea administrativă. Sancțiuni. Amenzi. Răspunderea penală. Nimicirea, distrugerea sau deteriorarea monumentelor de istorie și cultură. Profanarea mormintelor. Contrabanda cu obiecte de patrimoniu. Încălcarea legislației cu privire la biblioteci. Încălcarea legislației cu privire la arhive și accesul la documente. Distrugerea și deteriorarea documentelor din Fondul Arhivistic. Prevenirea circulației ilicite a elementelor de patrimoniu mobil (arheologic).

Tema 6. Finanțarea activităților de cercetare, ocrotire și valorificare

Bugetele național și local. Finanțarea activităților de cercetare și conservare (arheologice, arhitecturale, arhivistice). Contractul de arendă – sursă de venit. Facilități fiscale.

Tema 7. Rolul muzeelor și programelor de formare în politica de protejare

Politica de educație. Programe educative. Sensibilizarea, familiarizarea și conștientizarea publicului. Politici de sensibilizare în materie de patrimoniu. Informare și formare. Programe de editare și formare. Instruirea în profesiile și meseriile necesare conservării patrimoniului.

Metode și tehnici de predare și învățare

Cursul va fi predat utilizând metodelor interactive, inclusiv prezentări în Power Point, lucrul cu actele normative, dosare de sit, planuri de management, activitatea individuală și în grup etc.

Strategii de evaluare

Pe parcursul semestrului studenții vor fi evaluați prin teste, lucrări practice, elaborarea lucrărilor scrise și participarea activă la seminare.

Evaluare curentă. Pe parcursul semestrului studenții vor fi evaluați prin teste, lucrări practice, elaborarea a două eseuri și participarea activă la seminare ce vor constitui 60% din nota finală.

Evaluare finală. Cursul se va finaliza în luna decembrie printr-un examen în scris. Nota finală va reieși din următoarele criterii: 20% - participarea activă la lecții; 20% - lucrul în echipă (sarcini, teme pentru acasă); 10% - scrierea eseurilor (2); 10% - analiza unui act normativ; 40% - răspunsul de la examen.

Bibliografie

Obligatorie:

1. Ciocanu, Sergius, *Sistemul de protejare a patrimoniului cultural construit în Republica Moldova. De la distrugere la efortul de restabilire (1991-2014)*. In: S. MUSTEAȚĂ, A. CORDUNEANU, (Eds.), (2015): *Identitățile Chișinăului. Ediția a doua. Materialele conferințelor internaționale: Identitățile Chișinăului, 1-2 octombrie 2013, Chișinău; Patrimoniul cultural al Chișinăului vs. Dezvoltarea urbanistică, 25 iunie 2014*, Culegere de studii, Seria IDN, **C4**, Chișinău, Editura ARC, 2015, 286-290.
2. Musteață, Sergiu. *Protecția monumentelor arheologice în legislația națională și internațională*, In: SYMPOSIA PROFESSROM, Seria Istorie, Materialele Sesiunii științifice, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău, 4-5 mai 2001, pp. 35-42.
3. Musteață, Sergiu. *Preservation of the archaeological heritage in the Republic of Moldova*, In: Archäologisches Nachrichtenblatt, bl. 12, 3, Berlin, 2007, pp. 223-237.
4. Musteață, Sergiu. *Patrimoniul arhitectural al Republicii Moldova, între lege și fărâdelege*. In: I. Ștefăniță (coordonatorul volumului), *Cartea neagră a patrimoniului cultural al municipiului Chișinău*, Chișinău, 2010, 6-24.
5. MUSTEAȚĂ, S. / VARZARI, A., Moldova. In: Nicholas Márquez Grant and Linda Fibiger, eds., *The Routledge Handbook of Archaeological Human Remains and Legislation An International Guide to Laws and Practice in the Excavation and Treatment of Archaeological Human Remains*, New York: Routledge, 2010.
6. Musteață, Sergiu. *O nouă lege – o nouă perspectivă pentru protejarea patrimoniului arheologic din Republica Moldova*. In: Tyragetia S.N., Vol. V (XX), nr. 1, 2011, 353-374.
7. Musteață, Sergiu. *Looting Antiquities in the Republic of Moldova*. In: E. Sava, B. Govedarica, B. Hänsel (Hrsg.), *Der Schwarzmeerraum vom Äneolitikum bis in die Frühheisenzeit (5000-500 v.Chr.)*, Band 2, Globale Entwicklung versus Lolageschichehen. Internationale Fachtagung von Humboldtianer im Humboldt-Kolleg in Chișinău, Moldavien (4. – 8. Oktober 2010), Rehden/Westf., Verlag Marie Leidorf GmbH, 2011, 279-284.
8. Moldova. *Heritage Assessment Report*. Kyiv Initiative Regional Programme. Pilot Project 2: "Rehabilitation of Cultural Heritage in Historic Towns" (PP2). Chisinau/Strasbourg, 2011.
9. MUSTEAȚĂ, S. (2014): *Archaeological heritage crimes in Romania and Moldova: a comparative view*. Louise Grove and Suzie Thomas (eds), *Heritage Crime: Progress, Prospects and Prevention*, Palgrave Macmillan, 2014, 71-80.
10. MUSTEAȚĂ, S. (2014): *Implementing Valletta Convention in the Republic of Moldova*. Ed. Victoria M. van der Haas and Peter A.C. Schut, *The Valletta Convention: Twenty Years After. Benefits, Problems, Challenges*, EAC Occasional Paper 9, Archaeolingua, 2014, 99-104.
11. Ion Ștefăniță (coordonatorul volumului), *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova de la realitatea la necesitate*, Chișinău, 2011.

Opțională:

12. Musteață, Sergiu. *Arheologia între știință, cadru legal și infracțiune*, In: Revista Arheologică, vol. I, nr. 2, Chișinău, 2005, pp. 418-427.
13. MUSTEAȚĂ, S., *Protecția patrimoniului arheologic. Studiu comparativ: legislația Republicii Moldova și Statelor Unite ale Americii*. Monografia ANTIM IV, Chișinău: Pontos, 2008.
14. MUSTEAȚĂ, S., *Etica și deontologia profesională în arheologie*. In: Lia Maria Voicu, Bogdan Ciupercă (Eds.), *Arheologia Mileniului I p. Chr. Cercetări actuale privind istoria și arheologia migrațiilor*, București, 2010, 270-284.
15. Musteață, Sergiu. *Chișinăul și arheologia urbană*. In: eds. Fl. Curta, B.-P. Maleon, *THE STEPPE LANDS AND THE WORLD BEYOND THEM. Studies in honour of Victor Spinei on his 70th birthday*, Iași, Editura Universității "Al.I. Cuza", 2013, 599-614.
16. Musteață, Sergiu. *Metal detecting and treasure hunters in Moldova*. In: *The looting of archaeological heritage. Part I: Beyond metal detectors: around the plundering of archaeological heritage*. AP: Online Journal in Public Archaeology, 3, 2013, 5-45 (32-37).
<http://www.arqueologiapublica.es/index.php>
17. MUSTEAȚĂ, S. (2014): *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova. Considerații generale*. In:

ANGVSTIA nr. 17-18, Arheologie, 2014, 273-278

18. ȘTEFĂNIȚĂ, I. (coordonatorul volumului), *Cartea neagră a patrimoniului cultural al municipiului Chișinău*, Chișinău, 2010.

Legislație:

MUSTEAȚĂ, S. (Ed.), *Protecția juridică a patrimoniului arheologic. Culegere de acte normative și convenții internaționale*, Chișinău, Editura Ruxanda, 2010.

Surse On-line:

<http://culture/coe.int> - Consiliul Europei

<http://www.icomos.org> - ICOMOS – The International Council on Monuments and Sites

<http://www.unesco.org> – UNESCO

<http://universityandheritage.net> Forum UNESCO - University and Heritage

<http://lex.justice.md/md/> - legislația Republicii Moldova